

Mats Barrdunge

Hjärnan som "kontaktpunkt"

Idén om att det psykiska sammanhänger med hjärnan är antagligast lika gammal som människan har spekulerat. Det förefaller också rimligt när vi intuitivt anar att tanken är knuten till just hjärnan.

I och med framväxten av naturvetenskapen och i synnerhet den moderna neurologin har idéer om hjärnans speciella status getts fast mark. Utgångspunkten är inte att psyket *är* hjärnan men väl att psyket på något sätt ska kunna förklaras i termer av hjärnans funktioner.

Antydningar åt det hållet förekommer också hos Cartesius där tallkottkörteln antogs vara en förbindelselänk mellan det psykiska och det fysiska. Hjärnan antas inte vara en del av psyket men däremot en "kontaktpunkt" för ett eventuellt kausalt förhållande mellan det fysiska och det psykiska (jfr även Christel Granfelt i FT 1983:4, sid 2).

Detta kan förefalla rimligt och okontroversiellt, men jag påstår att det med ett enkelt resonemang går att visa att kombinationen av följande fyra teser är absurd:

- (1) Det råder en dualism mellan det psykiska och det fysiska.
- (2) Det fysiska är materiellt och det psykiska är något icke-materiellt.
- (3) Hjärnan är något fysiskt och därmed något materiellt.
- (4) Hjärnan är "kontaktpunkten" mellan det fysiska och det psykiska.

Ty hur skulle hjärnan kunna vara en "kontaktpunkt" om hjärnan bara har den ena av entiteternas exklusiva egenskaper, d v s om den endast finns i den ena av entiteterna? Om "kontaktpunkt" definieras som "något som ingår i bägge entiteterna" kan kontaktpunkten ju inte finnas i bara den ena entiteten.

Detta problem kan anses trivialt, men en kausal teori om två entiteter som definieras genom exklusiva egenskaper hamnar i stora svårig-

heter. Med kausalitet förstås ofta någon form av koppling, men hur skall denna koppling förstås? Den ovan redovisade tankegången om hjärnan som en "kontaktpunkt" vilar på föreställningen om kopplingen som taktill, i så måtto som hjärnan är fysisk.

Konsekvenserna av detta kan jag inte överblicka, men det förefaller mig som om man endera är tvungen att avfärda den dualism där det psykiska definieras som något "icke-materiellt" eller förhållandet mellan de två som taktill.

Men resonemanget aktualiserar också andra problem, som det Augustinus ställde sig när han funderade kring nuets natur. Han antog att nuet helt uppenbart fanns, men vad var det? Det kunde knappast ha utsträckning i tiden för då skulle det endera vara dåtid eller framtid. Men om det inte var något av dessa två, vad var det då? Analogin till "hjärnan som kontaktpunkt" är att nuet distinkt skiljer sig från framtid och dåtid men ändå är kopplat till just dessa, som att kontaktpunkten bör vara något som både distinkt skiljer sig och kopplat till de respektive entiteterna.

Det generella problemet skulle jag vilja formulera som problemet med Gränser.

Vad är en Gräns? Om det finns gränser, hur skall man då definiera dessa? Kan man definiera dem genom det som gränsen antas avgränsa? Eller ska man definiera det som något "sui generis"?

Ett generellt svar på dessa problem torde kunna överföras till frågor om nuet och olika former av dualism. □